

تأثیر نرم‌افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر میزان خلاقیت و پیشرفت تحصیلی درس ریاضی

حسین مؤمنی مهموئی

مجید پاکدامن

***مجتبی لاری

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی تأثیر نرم‌افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر میزان خلاقیت و پیشرفت تحصیلی درس ریاضی دانش آموزان پسر پایه پنجم مقطع ابتدایی شهرستان بیرجند بوده است. پژوهش به روش شبه آزمایشی انجام شد. جامعه آماری، دانش آموزان پسر پایه پنجم ابتدایی در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۹۲ بوده که در مدارس دولتی شهرستان بیرجند مشغول به تحصیل می‌باشند. حجم نمونه برای هر دو گروه آزمون و گواه ۳۰ دانش آموز می‌باشد. در گروه آزمایش، از آموزش نرم افزاری به مدت دو ماه و در گروه گواه، از آموزش معمول کلاسی استفاده شده است. از آزمون سنجش خلاقیت عابدی و آزمون پیشرفت تحصیلی محقق ساخته (پیش آزمون و پس آزمون) استفاده شده است. داده‌ها با استفاده از روش تحلیل کواریانس تجزیه و تحلیل گردیدند. نتایج این پژوهش نشان داد، نرم افزار آموزشی ویکی و نیکی بر میزان خلاقیت و پیشرفت تحصیلی درس ریاضی دانش آموزان پسر پایه پنجم مقطع ابتدایی تأثیر مثبت دارد.

وازگان کلیدی

پیشرفت تحصیلی، خلاقیت، نرم‌افزار آموزشی، نرم‌افزار ریاضی پنجم ابتدایی، نرم‌افزار ویکی و نیکی

* استادیار گروه علوم تربیتی و عضو باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تربت حیدریه، ایران
momennimahmouei@yahoo.com

** استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قاینات، گروه علوم تربیتی، قاینات، ایران
m.pakdaman87@yahoo.com

*** کارشناس ارشد علوم تربیتی گرایش آموزش ابتدایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قاینات
lari2100@yahoo.com

نویسنده مسؤول یا طرف مکاتبه: مجتبی لاری

مقدمه

محققان همواره به دنبال یافتن پاسخی برای پرکردن خلاهای یادگیری، رفع مشکلات و کمبودهای ناشی از نقص در فرآیند تدریس و یادگیری بوده‌اند. آنها به دنبال راه‌هایی بوده‌اند که تمرينات روزمره و خسته کننده را به تجربیات یادگیری تعاملی و لذت‌بخش برای اداره شاگردان تغییر دهنده، به طوری که دانش آموزان مبانی اساسی و لازم و مفاهیم عمیق ریاضی را درک کنند (تورنتن^۱، ۱۹۹۷، به نقل از صفاریان، ۱۳۸۹).

نفوذ سریع فن‌آوری اطلاعات در میان آحاد مردم موجب تغییر شیوه زندگی آنان شده است. تحولات سریع ناشی از کاربرد فن‌آوری اعم از فن‌آوری مولد و فن‌آوری اطلاعاتی در زندگی بشر تغییرات شگرفی را در ساختارهای صنعتی، اقتصادی، سیاسی و مدنی جوامع به وجود آورده است و این تغییرات، تأثیرات به سزایی در روند زندگی و کار مردم در سراسر جهان گذاشته و با روش‌های سنتی آموزش، یادگیری و مدیریت آموزش به طور جدی به مقابله پرداخته است (اسلامی، ۱۳۸۱). از رایانه به عنوان ابزاری قدرتمند و در عین حال مقرن به صرفه در زندگی مدرن برای هر کار و فعالیتی استفاده می‌شود. استفاده از آن در آموزش و پرورش در سال‌های اخیر به طور چشم‌گیری افزایش یافته است و در حال حاضر از رایانه‌ها و فن‌آوری‌های مرتبط در بسیاری از مدارس در سراسر جهان استفاده می‌گردد (الگاپلی^۲ و ممال آکسا^۳، ۲۰۱۳).

در دو دهه گذشته در کشورهای توسعه یافته به این استدلال که آیا به ادغام رایانه به سیستم آموزشی می‌باشد ترتیب اثر داد و نحوه استفاده از آن برای به دست آوردن نتایج مؤثرتر به صورت‌های مختلف پرداخته شده است (هویر^۴، ۲۰۰۵؛ لو^۵، ۲۰۰۴؛ زنگ^۶، واتسون و بن فیلد^۷، ۲۰۰۷). با توسعه سریع تکنولوژی، رایانه به عنوان بخشی جدایی ناپذیر از جامعه ما تبدیل شده است و آموزش و پرورش نیز در این قضیه یک استثنا نیست. با توجه به گزارش‌های اخیر از مرکز ملی آمار آموزش و پرورش ۹۱ درصد از دانش آموزان مدارس دسترسی به رایانه دارند و نسبت دانش آموز به رایانه در مدارس دولتی ۳/۸ است (استایدر و دیلو^۸، ۲۰۱۰). به کارگیری نرم‌افزار

1. Thornton

2. Olga Pilli

3. Meral Aksu

4. Hoyer

5. Lou

6. Zang, Watson & Banfield

7. Snyder & Dillow

آموزشی در محیط های یادگیری راه مناسب و لازم برای کشف و دسترسی به منابع اطلاعاتی در جهت آماده سازی فرآگیرندگان برای زندگی آینده است. کیفیت آموزش به بهره گیری مناسب و مستمر از نرم افزارهای آموزشی در کلاس درس بستگی دارد. برنامه های نرم افزاری آموزشی غالباً به وسیله معلمان و تیم های هماهنگ کننده در مدرسه و با استفاده از ضوابط و معیارهای خاص نرم افزارهای آموزشی کنترل می شوند. کاربردی ترین جنبه نرم افزارهای آموزشی، یادگیری، سهولت و دسترسی آسان فرآگیر به محتوا است. فرآگیرندہ با به کارگیری برنامه های نرم افزار آموزشی در محور یادگیری قرار می گیرد و با محیط خود تعامل پیدا می کند (کفاشی، ۱۳۸۹).

با وجود افزایش قابل توجه در تعداد رایانه های موجود در مدارس، روش های آموزشی در مدارس به نحوی است که معلمان کم تر از رایانه استفاده می نمایند (کالین^۱ و هالرسن^۲، ۲۰۰۹). در این زمینه به کارگیری صحیح نرم افزارهایی که در حد توانایی فهم دانش آموزان و بر اساس تجرب حاصل از تدریس، طراحی شده باشند و قدرت مانور و تحلیل شاگرد را در طرح و حل مسایل بالا ببرند و هم چنین به فرآگیرندہ امکان کنترل و بازخورد هم زمان بدهنند و یادگیری فعال ریاضی را برای دانش آموزان تسهیل کنند، می تواند تا حدود زیادی مشکل تدریس معلمان را کم تر و یادگیری به همراه بینش را برای دانش آموزان ساده تر کند. براین اساس در این پژوهش سعی بر آن است، تأثیر نرم افزار آموزشی «نیکی و ویکی» بر میزان خلاقیت و پیشرفت تحصیلی درس ریاضی دانش آموزان پایه پنجم مورد بررسی قرار گیرد.

با توجه به تحقیقات متعددی که در مورد استفاده از رایانه ها و نرم افزارهای چند رسانه ای در امر تدریس و خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان انجام یافته است، می توان گفت، نرم افزارهای آموزشی وقتی در کنار روش سنتی تدریس و در کلاس درس مورد استفاده قرار می گیرند، احتمالاً نتایج یادگیری را بهبود خواهند بخشید. به طور مثال در گذشته مفاهیم ریاضی به صورت سنتی با استفاده از نمونه های انتزاعی و کلمات، تدریس می شد. با رشد تکنولوژی رایانه در سال های اخیر، استفاده از نرم افزار توائسته است، با استفاده از شبیه سازی مفاهیم ریاضی بسیاری از مفاهیم مهم را ریاضی به طور واضح تر و آسان تر برای دانش آموزان دوره ابتدایی قابل درک کند

(کبریتچی^۱ و هیرومی^۲، ۲۰۱۰). سوابق تحقیقات متعددی به بررسی این مهم و تأثیرپذیری آن صورت پذیرفته است:

در ایران، پژوهش‌های زیادی در خصوص اثربخشی نرم افزارهای آموزشی بر پیشرفت تحصیلی و خلاقیت صورت پذیرفته است. یاوری (۱۳۸۵) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی اثربخشی نرم افزار آموزشی «حساب یار» بر یادگیری ریاضیات دانش آموزان حساب نارسا» به این نتایج دست یافت که به کارگیری نرم افزار کمک آموزشی طراحی شده در یادگیری شمارش، جمع و تفریق، در دانش آموزان دچار اختلال ویژه، در یادگیری ریاضیات تأثیر مثبت دارد. صفی یاری (۱۳۸۸) در پژوهشی تحت عنوان «نقش نرم افزار آموزشی ریاضی دنیاًی تاتی در پیشرفت ریاضی دانش آموزان کم توان ذهنی پایه اول مجتمع دخترانه شهید صیاد شیرازی تهران» به این نتایج دست یافت که نمرات ریاضیات پس آزمون هرسه گروه آزمایشی، از دانش آموزان هرسه گروه گواه بیشتر است و نتیجه گیری کرد که استفاده از نرم افزارها و فن آوری روز می تواند در یادگیری بهتر کودکان کم توان ذهنی اثربخشی لازم را داشته باشد. صفاریان (۱۳۸۹) در پژوهشی تحت عنوان «مقایسه تأثیر آموزش به کمک نرم افزارهای آموزشی و روش تدریس سنتی بر یادگیری درس ریاضی» به این نتیجه رسید که عملکرد دانش آموزانی که به وسیله نرم افزار آموزشی، آموزش دیده‌اند، در مقایسه با دانش آموزانی که به شیوه سنتی آموزش دیده‌اند، در آزمون پیشرفت تحصیلی ریاضی به‌طور قابل ملاحظه‌ای بهتر بوده است.

در تحقیقی که توسط المخلافی^۳ (۲۰۰۶) با عنوان تأثیر یادگیری زبان به کمک رایانه بر پیشرفت و انگیزش دانش آموزان دبستانی در درس زبان انگلیسی به عنوان زبان خارجی در امارات متعدده عربی انجام گرفت؛ نتایج تحقیق نشان دهنده تفاوت معنادار میان این دو گروه و به سود گروه آزمایشی بوده است. تریانتافیلاکوس^۴، پالاجورجیو^۵ و تسوكالاس^۶ (۲۰۰۸) در پژوهشی تحت عنوان «طراحی نرم افزارهای آموزشی برای دانش آموزان از طریق طراحی مشترک همراه با بازی» نشان دادند که چارچوب پیشنهادی ممکن است، باعث سهولت توسعه جلسات طراحی گروهی مؤثر و کارآمد جهت استفاده از نرم افزارهای آموزشی در محیط‌های آموزشی گردد.

1. Kebritchi

2. Hirumi

3. Al-Mikhlaifi

4. Triantafyllakos

5. Palaigeorgiou

6. Tsoukalas

یانگ جین لی^۱ (۲۰۱۱) در پژوهش خود نشان داد که معلمان در استفاده از نرم افزارهای آموزشی رغبت خوبی از خود نشان می دهند. الگا پیلی و مرال آکسا (۲۰۱۳) در پژوهش خود نشان دادند که استفاده از رایانه در یادگیری و تدریس درس ریاضی پایه چهارم دبستان در قبرس شمالی یک ابزار مؤثر است. آدیمی^۲ (۲۰۱۲) در بررسی تأثیر آموزش به کمک کامپیوتر بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه در درس مطالعات اجتماعی به این نتیجه رسید که کاربرد کامپیوتر تأثیر معناداری در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در این درس دارد.

از یافته های پژوهش های فوق الذکر می توان، چنین استنباط کرد که احتمالاً نرم افزارهای آموزشی در میزان خلاقیت و پیشرفت تحصیلی درس ریاضی دانش آموزان مؤثر است.

تمدن بشر مرهون اندیشه خلاق آدمی بوده است و دوام آن نیز بدون بهره گیری از خلاقیت غیرممکن خواهد بود، زیرا که عالی ترین عملکرد ذهن انسان محسوب می شود. در وضعیت کنونی، خلاقیت نه یک ضرورت بلکه شرطی برای بقاست. بنابراین، لازم است، نظام آموزش بر تربیت و پرورش افرادی تأکید کند که به حل خلاق مسایل پیش بینی ناپذیر قادر باشند (تورنس، ۱۳۷۳، به نقل از جعفری، ۱۳۸۷). خلاقیت، استعداد تفکر واگرای امکان تفکر جدید و اصیل و انحراف از عقاید متعارف است. در نظام آموزشی، مخصوصاً در دوره ابتدایی که اوچ شکوفایی این استعداد است، عوامل زیادی مانع شکوفایی این استعداد و خاموشی آن می شوند (امینی، ۱۳۸۹). پیشرفت تحصیلی به عنوان متغیر وابسته، تحت تأثیر یک عامل نیست، بلکه عوامل متعددی نظیر استعداد تحصیلی (لاولرویجن^۳، ۱۹۹۷)؛ عوامل شناختی مانند هوش عمومی (گدرلا^۴، ۱۹۹۷)؛ خود کارآمدی تحصیلی (وانگ^۵، ۱۹۹۸)؛ راهبردهای خود تنظیمی (گربن^۶، ۱۹۹۶)؛ ساختار کلاس درس (مایا^۷، ۲۰۰۱)؛ انگیزش تحصیلی (آگورولو و آلبرگ^۸، ۱۹۹۷)؛ توانایی یادگیرندگان، آموزش معلمان و انگیزش یادگیرندگان (کیت و کول^۹، ۱۹۹۷)، بر روی آن تأثیر دارند (به نقل از عبدالملکی، ۱۳۸۸).

1. Young-Jin Lee

2. Adimi

3. Lowlerviggen

4. Gederela

5. Wang

6. Gerben

7. Maya

8. Aguroglu & Wallberg

9. Keith & Cool

بنابراین، مسأله اصلی این پژوهش، عبارت است از، بررسی تأثیر نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر میزان خلاقیت و پیشرفت تحصیلی درس ریاضی دانش آموزان پسر پایه پنجم مقطع ابتدایی شهرستان بیرون. بدین منظور فرضیه‌های زیر تدوین شده است:

۱. نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه پنجم مقطع ابتدایی در درس ریاضی تأثیر مثبت دارد.
۲. نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر خلاقیت دانش آموزان تأثیر مثبت دارد.
- ۳-۱. نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر قابلیت روانی یا سیالی تفکر دانش آموزان تأثیر مثبت دارد.
- ۳-۲. نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر قابلیت انعطاف‌پذیری تفکر دانش آموزان تأثیر مثبت دارد.
- ۴-۱. نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر قابلیت بسط تفکر دانش آموزان تأثیر مثبت دارد.
- ۴-۲. نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر قابلیت ابتکار یا اصالت تفکر دانش آموزان تأثیر مثبت دارد.

روش

روش تحقیق مداخله‌ای (شبه آزمایشی) است که به منظور تأثیر نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر میزان خلاقیت و پیشرفت تحصیلی درس ریاضی دانش آموزان پسر پایه پنجم مقطع ابتدایی شهرستان بیرون در سال تحصیلی ۹۲ - ۱۳۹۱ طراحی شده است. متغیر مستقل به کارگیری شده نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» است که از جمله نرم افزارهای آموزشی ارایه شده توسط انتشارات بین‌المللی گاج و مورد تأیید دفتر انتشارات کمک آموزشی وزارت آموزش و پرورش و از کامل‌ترین نرم افزارهای آموزشی در قالب بازی‌های جذاب و حل تمارین به صورت تعاملی و چند رسانه‌ای، مطابق با آخرین تغییرات کتاب‌های درسی می‌باشد. متغیرهای وابسته خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر پایه پنجم در درس ریاضی دبستان‌های پسرانه شهرستان بیرون می‌باشد.

جامعه آماری مورد پژوهش کلیه دانش آموزان پسر پایه پنجم ابتدایی در سال تحصیلی ۹۲ - ۱۳۹۱ می‌باشد که در مدارس دولتی شهرستان بیرون مشغول به تحصیل می‌باشند. با توجه به این که این

پژوهش نیمه آزمایشی می باشد، دو آموزشگاه پسرانه با راهنمایی مسؤولین مدیریت آموزش و پرورش شهرستان بیرونی به صورت تصادفی و با تأکید بر داشتن کارگاه رایانه انتخاب گردید و یک کلاس ۳۰ نفره در پایه پنجم به عنوان گروه گواه و یک کلاس ۳۰ نفره به عنوان گروه آزمایش در نظر گرفته شده است. بعد از گرفتن پیش آزمون خلاقیت و پیشرفت تحصیلی درس ریاضی، مداخله آزمایشی (آموزش با استفاده از نرم افزار کمک آموزشی «ویکی و نیکی») به مدت ۲ ماه ارایه گردید و پس از اتمام برنامه آموزش، پس آزمون روی هر دو گروه اجرا شد.

جهت بررسی روایی آزمون پیش آزمون و پس آزمون محقق ساخته جهت سنجش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در درس ریاضی، پژوهشگر پس از طرح پرسش های پیش آزمون و پس آزمون، برای کسب نظر و ارزیابی روایی آنها، ابتدا پرسش های یاد شده را به رؤیت مدیر، معاون، معلمان پایه پنجم و سرگروه پایه پنجم ابتدایی شهرستان رسانده است و آن گاه تغییرات لازم را بنا به تشخیص و صلاح دید به عمل آورده است. به منظور تعیین پایایی آزمون معلم ساخته از روش «کودر ریچاردسون» (KR20) استفاده شد و پایایی ابزار ۸۸/۰ برای پیش آزمون و ۸۶/۰ برای پس آزمون تعیین گردید. در پایان نیز ضریب دشواری (α_{Pi}) سوالات ریاضی نیز محاسبه و همه سوالات بر اساس مقیاس $\alpha_{Pi} < 0.70$ ٪ انتخاب گردیدند.

آزمون سنجش خلاقیت که بر اساس نظریه تورنس درباره خلاقیت در سال ۱۳۶۳ به وسیله عابدی (۱۳۷۲) در تهران ساخته شد، ۶۰ سوال سه گزینه‌ای دارد که از چهار خرده آزمون سیالی (سؤال‌های ۱ تا ۲۲)، بسط (سؤال‌های ۲۳ تا ۳۳)، ابتکار (سؤال‌های ۳۴ تا ۴۹) و انعطاف پذیری (سؤال‌های ۵۰ تا ۶۰) تشکیل شده است. نمره صفر برای خلاقیت پایین، نمره یک برای خلاقیت متوسط و نمره دو برای خلاقیت بالا در نظر گرفته شده است. مجموع نمرات آزمودنی در چهار خرده آزمون، نمره کلی خلاقیت او را نشان می دهد. دامنه نمره کل خلاقیت هر آزمودنی بین ۰ و ۱۲۰ خواهد بود. برای محاسبه روایی آزمون به ۲۰۰ نفر از دانش آموزان سوم راهنمایی هم زمان با آزمون خلاقیت عابدی، آزمون خلاقیت تورنس داده شد. از آزمون تورنس، به عنوان شاخص روایی هم زمان استفاده شد. ضریب همبستگی بین نمره کل آزمون تورنس و نمره کل آزمون جدید معادل ۰/۴۶ به دست آمد (عبادی، ۱۳۷۲). ضرایب همبستگی بین نمره های بخش های آزمون و نمره های بخش های دیگر خلاقیت در ورای سطح ۰/۱۰ آماری معنی دار بود.

پایابی آزمون خلاقیت عابدی، از طریق آزمون مجدد دانش آموزان مدارس راهنمایی تهران در سال ۱۳۶۳ در چهار بخش آزمون به این ترتیب به دست آمد: ضریب پایابی بخش سیالی ۰/۸۵، ابتکار ۰/۸۲، انعطاف پذیری ۰/۸۴ و بسط ۰/۸۰ (عابدی، ۱۳۷۲). در پژوهش حاضر با استفاده از آلفای کرونباخ، ضریب پایابی بخش سیالی ۰/۷۹، ابتکار ۰/۷۶، انعطاف پذیری ۰/۶۹، بسط ۰/۷۳ و نمره کل خلاقیت ۰/۸۴ به دست آمد.

تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش با استفاده از نرم افزار SPSS و در سطح آمار توصیفی از میانگین، درصد و انحراف معیار و در سطح استنباطی از تحلیل کواریانس استفاده گردید. در ضمن برای آزمون فرضیات سطح معناداری ۰/۰۵ در نظر گرفته شده است.

محتوایی که جهت آموزش انتخاب شده‌اند، به شرح ذیل می‌باشد:

۱. آشنایی با کسرهای متعارفی ۲. جمع کسرهای متعارفی ۳. تفریق کسرهای متعارفی ۴. معرفی اعداد مخلوط ۵. مفهوم کیلومتر ۶. مفهوم بخش پذیری ۷. مقایسه کسرهای متعارفی ۸. مقایسه اعداد مخلوط ۹. مفهوم نسبت و تناسب ۱۰. جمع اعداد مخلوط ۱۱. تفریق اعداد مخلوط ۱۲. تقارن ۱۳. کاربرد خمس، ثلث و ربع ۱۴. کاربرد نسبت ۱۵. مساحت

یافته‌ها

فرضیه ۱: نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در درس ریاضی تأثیر مثبت دارد.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار نمرات درس ریاضی در پیش آزمون و پس آزمون به تفکیک گروه‌ها

انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	گروه	شاخص مرحله	
				پیش آزمون	پس آزمون
۲/۴۷	۱۶/۳۴	۳۰	آزمایش	پیش آزمون	
۲/۱۴	۱۵/۲۰	۳۰	کنترل		
۰/۹۵	۱۸/۵۵	۳۰	آزمایش	پس آزمون	
۱/۹۱	۱۵/۵۰	۳۰	کنترل		

همان‌طور که مشاهده می‌شود، میانگین نمره پیشرفت تحصیلی بعد از مداخله در دانش آموزان گروه آزمایش $۱۸/۵۵ \pm ۰/۹۵$ و در دانش آموزان گروه کنترل $۱۵/۵۰ \pm ۱/۹۱$ به دست آمد و یافته‌های جدول ۱ نشان می‌دهد که میانگین گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل افزایش داشته است. برای این که اطمینان حاصل شود که گروه کنترل و آزمایش معادل باشند؛ یعنی، از نظر پارامترهای مورد مطالعه هم سان باشند، با استفاده از آزمون لوین مورد آزمون قرار گرفتند که نتایج آن نشان داد، مقدار F برابر است با $۰/۹۳۵$ که در سطح $P < 0/05$ معنادار نیست. بنابراین، مفروضه یکسانی واریانس‌ها تأیید می‌شود و با توجه به رعایت سایر مفروضه‌ها برای تحلیل داده‌ها می‌توان آزمون آماری را انجام داد.

جدول ۲. نتایج تحلیل کواریانس اثر نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر پیشرفت تحصیلی درس ریاضی دانش آموزان

سطح معنی‌داری	F	میانگین مجدورات	درجه آزادی	مجموع مجدورات	منبع تأثیر
۰/۰۰۰	۴۲/۱۶	۵۶/۱۳	۱	۵۶/۱۳	پیش آزمون
۰/۰۰۰	۱۲۵/۰۸	۱۶۶/۵۱	۱	۱۶۶/۵۱	گروه‌ها
		۱/۳۳۱	۵۷	۷۴/۵۵	خطا
			۶۰	۱۷۳۱۹	جمع کل

یافته‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که مقدار آزمون آماری F در دانش آموزان $125/08$ می‌باشد که تأثیر نرم افزار آموزشی ویکی و نیکی در گروه‌های آزمایشی و کنترل بر پیشرفت تحصیلی ریاضی از نظر آماری در سطح $P<0/05$ معنادار است.

نتیجه آزمون مذکور نشان داد که میانگین نمره پیشرفت تحصیلی قبل از مداخله در نمره پیشرفت تحصیلی بعد از مداخله تأثیر دارد ($P<0/05$). لذا برای تعديل، متوسط نمره پیشرفت تحصیلی قبل از مداخله $14/78$ در نظر گرفته شد. پس از تعديل، بین میانگین نمره پیشرفت تحصیلی بعد از مداخله در گروه کنترل و آزمایش تفاوت معنی داری مشاهده شد ($P<0/05$).

جدول ۳. مقایسه میانگین‌های تعديل شده نمره پیشرفت تحصیلی در پس آزمون به تفکیک گروه‌ها

گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
آزمایش	۳۰	۱۸/۷۴	۰/۲۲
کنترل	۳۰	۱۵/۳۲	۰/۲۱

با توجه به جدول ۳، میانگین نمره پیشرفت تحصیلی بعد از مداخله در دانش آموزان گروه آزمایش $18/74 \pm 0/22$ (۱۸/۷۴ ± ۰/۲۲) نسبت به دانش آموزان گروه کنترل $(15/23 \pm 0/21)$ (۱۵/۲۳ ± ۰/۲۱) به طور معنی داری بیشتر بود ($P<0/05$).

با توجه به یافته‌های به دست آمده، فرضیه اول پژوهش تأیید می‌شود و نتیجه می‌گرفته می‌شود که نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در درس ریاضی تأثیر مثبت دارد.

فرضیه ۲: نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر خلاقیت دانش آموزان تأثیر مثبت دارد.
فرضیه ۲-۱. نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر قابلیت روانی یا سیالی تفکر دانش آموزان تأثیر مثبت دارد.

فرضیه ۲-۲. نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر قابلیت انعطاف‌پذیری تفکر دانش آموزان تأثیر مثبت دارد.

فرضیه ۲-۳. نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر قابلیت بسط تفکر دانش آموزان تأثیر مثبت دارد.
فرضیه ۲-۴. نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر قابلیت ابتکار یا اصالت تفکر دانش آموزان تأثیر مثبت دارد.

جدول ۴. مقایسه میانگین نمره خلاقیت و مؤلفه های آن قبل و بعد از مداخله در دانش آموزان به تفکیک گروه ها

متغیر	شاخص	مرحله	گروه	میانگین	انحراف استاندارد
قابلیت روانی یا سیالی تفکر	پیش آزمون		آزمایش	۲۰/۲۷	۳/۹۶
	پس آزمون		کنترل	۱۸/۶۳	۲/۸۹
قابلیت بسط تفکر	پیش آزمون		آزمایش	۳۴/۵۷	۲/۴۳
	پس آزمون		کنترل	۲۰/۲۳	۴/۲۸
قابلیت ابتکار یا اصالت تفکر	پیش آزمون		آزمایش	۱۰/۵۷	۳/۱۶
	پس آزمون		کنترل	۸/۴۳	۲/۵۳
قابلیت پذیری تفکر	پیش آزمون		آزمایش	۱۷/۴۷	۱/۸۰
	پس آزمون		کنترل	۹/۱۷	۲/۷۰
قابلیت در کل	پیش آزمون		آزمایش	۱۴/۱۰	۴/۶۰
	پس آزمون		کنترل	۱۳/۳۷	۲/۹۵
خلاقیت در کل	پیش آزمون		آزمایش	۲۵/۴۷	۲/۵۶
	پس آزمون		کنترل	۱۴/۵۳	۳/۸۱
انعطاف پذیری تفکر	پیش آزمون		آزمایش	۱۰/۰۰	۳/۶۴
	پس آزمون		کنترل	۸/۰۷	۲/۲۴
خلاقیت در کل	پیش آزمون		آزمایش	۱۷/۷۳	۱/۲۶
	پس آزمون		کنترل	۸/۹۳	۲/۸۸
خلاقیت در کل	پیش آزمون		آزمایش	۵۴/۹۳	۸/۳۸
	پس آزمون		کنترل	۴۸/۵۰	۶/۲۸
خلاقیت در کل	پیش آزمون		آزمایش	۹۵/۲۳	۴/۹۱
	پس آزمون		کنترل	۵۲/۸۷	۹/۸۴

داده های جدول ۴ نشان می دهد که میانگین گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل در پس آزمون افزایش داشته است و برای این که اطمینان حاصل شود که گروه کنترل و آزمایش معادل باشند؛ یعنی، از نظر پارامترهای مورد مطالعه همسان باشند، با استفاده از آزمون لوین مورد آزمون قرار

گرفتند که بر اساس محاسبات صورت گرفته مقدارهای آزمون آماری F در سطح ($P < 0.05$) معنادار نیست. بنابراین مفروضه یکسانی واریانس‌ها تأیید می‌شود و با توجه به رعایت سایر مفروضه‌ها برای تحلیل داده‌ها می‌توان، آزمون آماری را انجام داد.

جدول ۵. نتایج تحلیل کواریانس اثر نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» در مورد خلاقیت و مؤلفه‌های آن بر دانش آموزان

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	سطح معنی‌داری	F
قابلیت سیالی تفکر	پیش آزمون	۲۲۰/۵۶	۱	۲۲۰/۵۶	۰/۰۰۰	۲۶/۰۷
	گروه‌ها	۲۵۵۲/۶۲	۱	۲۵۵۲/۶۲	۰/۰۰۰	۳۰۱/۷۵
قابلیت بسط تفکر	پیش آزمون	۱۰۱/۸۶	۱	۱۰۱/۸۶	۰/۰۰۰	۲۸/۴۹
	گروه‌ها	۷۰۱/۱۲	۱	۷۰۱/۱۲	۰/۰۰۰	۱۹۶/۲
قابلیت ابتکار تفکر	پیش آزمون	۱۹۳/۴۹	۱	۱۹۳/۴۹	۰/۰۰۰	۲۶/۴۲
	گروه‌ها	۱۶۶۵/۷۹	۱	۱۶۶۵/۷۹	۰/۰۰۰	۲۲۷/۴۵
قابلیت انعطاف‌پذیری تفکر	پیش آزمون	۹۷/۸۵	۱	۹۷/۸۵	۰/۰۰۰	۲۹/۶۹
	گروه‌ها	۸۶۲/۱۱	۱	۸۶۲/۱۱	۰/۰۰۰	۲۶۱/۵۵
خلاقیت در کل	پیش آزمون	۶۰۸/۶۰	۱	۶۰۸/۶۰	۰/۰۰۰	۱۱/۹۶
	گروه‌ها	۱۹۶۳۴/۸۵	۱	۱۹۶۳۴/۸۵	۰/۰۰۰	۳۸۵/۹۰

یافته‌های جدول ۵ نشان می‌دهد که مقدارهای آزمون آماری F در سطح ($P < 0.05$) معنادار می‌باشد. لذا تأثیر نرم افزار آموزشی ویکی و نیکی در گروه‌های آزمایشی و کنترل بر میزان خلاقیت و مؤلفه‌های آن از نظر آماری در سطح ($P < 0.05$) معنادار است.

نتیجه آزمون مذکور نشان داد که میانگین نمره خلاقیت و مؤلفه‌های آن قبل از مداخله در نمره خلاقیت و مؤلفه‌های آن بعد از مداخله تأثیر دارد ($P < 0.05$). لذا برای تعدیل، متوسط نمره قابلیت بسط تفکر قبل از مداخله $9/50$ ، قابلیت روانی و سیالی تفکر قبل از مداخله $۱۹/۴۵$ ، نمره قابلیت ابتکار یا اصالت تفکر قبل از مداخله $۱۳/۷۳$ ، نمره قابلیت انعطاف‌پذیری تفکر قبل از مداخله $۹/۰۳$ و نمره خلاقیت قبل از مداخله $۵۱/۷۲$ در نظر گرفته شد. پس از تعدیل، میانگین نمرات خلاقیت و مؤلفه‌های آن بعد از مداخله در دو گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی‌داری داشت ($P < 0.05$).

جدول ۶. مقایسه میانگین های تعدیل شده نمرات خلاقیت و مؤلفه های آن در پس آزمون به تفکیک گروه ها

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
قابلیت روانی یا سیالی تفکر	آزمایش	۳۰	۳۴/۱۱	۰/۵۴
قابلیت بسط تفکر	کنترل	۳۰	۲۰/۶۹	۰/۵۴
قابلیت ابتکار یا اصالت تفکر	آزمایش	۳۰	۱۶/۹۷	۰/۳۶
قابلیت	کنترل	۳۰	۹/۶۶	۰/۳۶
انعطاف پذیری تفکر	آزمایش	۳۰	۲۵/۲۹	۰/۵۰
خلاقیت در کل	کنترل	۳۰	۱۴/۷۱	۰/۵۰
قابلیت	آزمایش	۳۰	۱۷/۳۲	۰/۳۴
خلاقیت در کل	کنترل	۳۰	۹/۳۵	۰/۳۴
	آزمایش	۳۰	۹۳/۸۳	۱/۳۶
	کنترل	۳۰	۵۴/۲۷	۱/۳۶

با توجه به جدول ۶، میانگین نمرات خلاقیت و مؤلفه های آن بعد از مداخله در دانش آموزان گروه آزمایش به دانش آموزان گروه کنترل به طور معنی داری بیشتر بود ($P < 0.05$). با توجه به یافته های به دست آمده، فرضیه های مذکور تأیید می شود و نتیجه گرفته می شود که نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر خلاقیت دانش آموزان و مؤلفه های آن تأثیر مثبت دارد.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر، به منظور بررسی تأثیر نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر میزان خلاقیت و پیشرفت تحصیلی درس ریاضی دانش آموزان پسر پایه پنجم مقطع ابتدایی شهر بیرجند انجام گرفته است. در مجموع حاصل یافته ها حکایت از آن داشت که نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه پنجم مقطع ابتدایی در درس ریاضی شهر بیرجند تأثیر مثبت دارد. این یافته با پژوهش های ضامنی و کارдан (۱۳۸۹)، حیدری و همکاران (۱۳۸۹) و سلیمانپور و همکاران (۱۳۸۹) که به طور مستقیم بر تأثیر کاربرد فن آوری اطلاعات و ارتباطات در افزایش یادگیری دروس خاص در مقاطع مختلف تحصیلی اشاره دارند، هم خوانی دارد. هم چنین، می توان، به نتایج پژوهش های ستاری و محمدی (۱۳۹۰)، داییزاده و همکاران (۱۳۸۹) و نجفی (۱۳۸۷)

اشاره کرد که کاربرد فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات را در پیشرفت و موفقیت تحصیلی مؤثر می‌دانند.

بنابر بسیاری از تحقیقات که تاکنون به انجام رسیده است، نرم‌افزار آموزشی می‌تواند نقش تعیین کننده‌ای در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان داشته باشد. زیرا، نمی‌توان، از دانش آموزان انتظار داشت، در کلاس‌هایی که در آن ابزار و وسائل نوین آموزشی به کار گرفته نمی‌شود و به علت به کارگیری روش‌های سنتی تدریس محیط خشکی دارند، به سطح بالای یادگیری دست یابند. می‌توان، چنین عنوان نمود که با پیشرفت علم و اصول آموزش، استفاده از نرم‌افزارهای آموزشی تأثیرات مطلوب‌تری را نسبت به سیستم‌های سنتی در آموزش و پرورش نشان داده و درصد موفقیت بیشتری را در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به خود اختصاص داده است.

هم چنین یافته‌ها نشان دهنده این است که نرم‌افزار آموزشی «ویکی و نیکی» بر خلاقیت (قابلیت بسط تفکر، قابلیت روانی و سیالی تفکر، قابلیت ابتکار یا اصالت تفکر، قابلیت انعطاف‌پذیری تفکر) دانش آموزان پایه پنجم مقطع ابتدایی شهر بیرون‌جند نیز تأثیر مثبت دارد. این یافته با نتیجه تحقیقات حسینی (۱۳۸۶)، پیر و استین (۲۰۰۴)، ریچاردسون (۲۰۰۳) هم خوانی دارد.

به کارگیری نرم‌افزار آموزشی در محیط‌های یادگیری راه مناسب و لازم برای کشف و دسترسی به منابع اطلاعاتی در جهت آماده سازی فرآگیرندگان برای زندگی آینده است. کیفیت آموزش به بهره‌گیری مناسب و مستمر از نرم‌افزارهای آموزشی در کلاس درس بستگی دارد. برنامه‌های نرم افزاری آموزشی غالباً به وسیله معلمان و تیم‌های هماهنگ کننده در مدرسه و با استفاده از ضوابط و معیارهای خاص نرم‌افزارهای آموزشی کنترل می‌شوند. کاربردی ترین جنبه نرم‌افزارهای آموزشی، یادگیری، سهولت و دسترسی آسان فرآگیر به محتوا است. فرآگیرندگان با به کارگیری برنامه‌های نرم‌افزار آموزشی در محور یادگیری قرار می‌گیرد و با محیط خود تعامل پیدا می‌کند.

با توجه به بررسی همه جوانب و نمرات کسب شده و تفاصل میانگین‌ها و هم چنین آزمون‌های آماری انجام شده، نتایج به دست آمده نمایان‌گر آن است که نرم‌افزار «ویکی و نیکی» بر میزان خلاقیت و پیشرفت تحصیلی درس ریاضی دانش آموزان پسر پایه پنجم ابتدایی تأثیر مثبت دارد. این یافته بیانگر این مسأله است که استفاده از نرم‌افزارها و وسائل کمک آموزشی منجر به یادگیری مؤثرتری می‌شود و تأییدی است بر پژوهش صورت گرفته توسط شیخزاده (۱۳۸۳)، مبنی

بر این که «آموزش‌های رایانه‌ای» بر ارتقای پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، نسبت به آموزش‌های معمول مدارس که از آموزش‌های غیررایانه‌ای استفاده می‌کنند تأثیر مثبت دارد.

به طور کلی، با توجه به اثربخشی نرم افزار یاد شده می‌توان گفت که ضرورت استفاده از وسایل کمک آموزشی، همانند نرم افزار آموزشی «ویکی و نیکی»، از ضروریات تعلیم و تربیت امروزی است. لذا، به مسئولان آموزش و پرورش توصیه می‌شود که تأکید بیشتری بر استفاده از نرم افزارهای آموزشی و کمک آموزشی داشته و امتیازاتی را برای معلمان، به این امر مهم قایل گردند. ضمناً با توجه به سیاست‌های جدید آموزش و پرورش و افزایش مدارس هوشمند، جهت بالا بردن رشد خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان علی‌الخصوص در درس ریاضی، پیشنهاد می‌گردد که ضمن ارزش گذاشتن به شرکت‌های خصوصی استفاده از نرم افزار مذکور و نرم افزارهایی، از این قبیل را در دستور کار خود قرار دهنده تا انگیزه کافی برای تولید بیشتر این گونه نرم افزارها در کشور مهیا گردد.

منابع

۱. اسلامی، علی. (۱۳۸۱). چندرسانه‌ای، نرم‌افزارهای، ساخت و منابع. تهران: انتیتو ایز ایران.
۲. امینی، علی. (۱۳۸۹). بررسی موضع آموزش شکوفایی خلاقیت دانش آموزان دوره ابتدایی از دیدگاه معلمان ابتدایی آموزش و پرورش منطقه هلیلان در استان ایلام در سال تحصیلی ۸۸-۸۹. فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی، ۱(۴)، ۱۸۳-۲۰۲.
۳. جعفری، نرگس. (۱۳۸۷). بازدارنده‌های خلاقیت دانش آموز، فعالیت‌ها و ویژگی‌های معلم. اندیشه‌های نوین تربیتی دانشگاه علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه الزهراء، ۱(۴)، ۱۷۷-۱۹۲.
۴. حسینی، افضل السادات. (۱۳۸۶). بررسی تأثیر آموزش خلاقیت معلمان بر خلاقیت پیشرفت تحصیلی و خودپنداره دانش آموزان. فصلنامه نوآوری آموزشی، ۶(۲۳)، ۱۴۷-۱۶۸.
۵. حیدری، غلامحسین، مدانلو، یاسمن، نیاز آذری، مرضیه و جعفری گلوچه، عبدالله. (۱۳۸۹). مقایسه تدریس زبان انگلیسی با نرم افزار آموزشی و شیوه سنتی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، ۱(۱)، ۱۰۳-۱۱۵.
۶. داییزاده، حسین، حسینزاده، بابک و غزنوی، محمدرضا. (۱۳۸۹). بررسی نقش (ICT) بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه. فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، ۴(۴)، ۸۱-۹۷.

۷. ستاری، صدرالدین و محمدی، پروین. (۱۳۹۰). بررسی رابطه میزان استفاده از فن‌آوری اطلاعات و موفقیت آموزشی دانش آموزان مقطع متوسطه. *فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*, ۱(۴)، ۸۱-۹۶.
۸. سلیمانپور، جواد، خلخالی، علی و رعایت کننده فلاخ، لیلا. (۱۳۸۹). تأثیر روش تدریس مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات در ایجاد یادگیری پایدار درس علوم تجربی سال سوم راهنمایی. *فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*, ۱(۲)، ۷۷-۹۳.
۹. شیخ زاده، مصطفی و مهرمحمدی، محمود. (۱۳۸۳). نرم افزار آموزش ریاضی ابتدایی بر اساس رویکرد سازنده گرایی و سنجش میزان اثربخشی آن. *فصلنامه نوآوری های آموزشی*, ۳(۹)، ۳۲-۴۸.
۱۰. صفاریان، سعید، فلاخ، وجید و میرحسینی، حمزه. (۱۳۸۹). مقایسه تأثیر آموزش به کمک نرم افزارهای آموزشی و روش تدریس سنتی بر یادگیری درس ریاضی. *فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*, ۱(۲)، ۳۶-۲۱.
۱۱. صفری‌یاری، زهرا. (۱۳۸۸). نقش نرم افزار آموزشی ریاضی دنیای تاتی در پیشرفت ریاضی دانش آموزان کم توان ذهنی پایه اول مجتمع دخترانه شهید صیاد شیرازی تهران. *فصلنامه روان‌شناسی کاپردنی*, ۳(۱)، ۴۴-۲۷.
۱۲. ضامنی، فرشیده و کاردان، سحر. (۱۳۸۹). تأثیر کاربرد فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در یادگیری درس ریاضی. *فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*, ۱(۱)، ۲۳-۳۸.
۱۳. عابدی، جمال. (۱۳۷۲). خلاقیت و شیوه‌ای نو در اندازه گیری آن. پژوهش‌های روان‌شناسی، ۱(۲)، ۴۶-۵۴.
۱۴. عبدالملکی، جمال. (۱۳۸۸). بررسی رابطه هوش هیجانی و خلاقیت با پیشرفت تحصیلی دانشگاه شاهد. *اندیشه‌های نوین تربیتی دانشگاه علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه الزهراء*, ۵(۲)، ۵۵-۷۸.
۱۵. کفاشی، حمیدرضا. (۱۳۸۹). نرم افزار آموزشی. *مجله رشد تکنولوژی آموزشی*, ۲(۳)، ۳۴-۳۷.
۱۶. نجفی، حسین. (۱۳۸۷). تأثیر فناوری اطلاعات بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دیبرستان‌های شهر اردبیل در سال ۱۳۸۴-۸۵. *پیک نور*, ۶(۳)، ۸۲-۹۳.
۱۷. یاوری، ماهنیا. (۱۳۸۵). بررسی اثر بخشی نرم افزار آموزشی «حساب یار» بر یادگیری ریاضیات دانش آموزان حساب نارسا. *پژوهش در حیطه کودکان استثنایی*, ۶(۳)، ۷۱۳-۷۳۴.
18. Adeyemi, B. A. (2012). Effects of computer assisted instruction (CAI) on students' achievement in social studies in Osun state, Nigeria. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 3(2), 269-277.

19. Almekhlafi, A. (2006). The effect of Computer Assisted Language Learning (CALL) on United Arab Emirates EFL school students' achievement and attitude. *Journal of Interactive Learning Research*, 17(2), 121-142.
20. Collins, A., & Halverson, R. (2009). *Rethinking education in the age of technology. The digital revolution and schooling in America*. New York, NY: Teachers College Press.
21. Hoyer, J. (2005). Technology integration in education: The dilemma of shifting paradigms. *International Journal of Learning*, 12(6), 1–8.
22. Kebritch, M., Hirumi, A., & Bai, H. (2010). The effects of modern mathematics computer games on mathematics achievement and class motivation. *Computers and Education*, 55(2), 427–443.
23. Lou, Y. (2004). Learning to solve complex problems through between-group collaboration in project-based online courses. *Distance Education*, 25(1), 49–66.
24. Olga Pilli, A., & Meral Aksu, B. (2013). The effects of computer-assisted instruction on the achievement, attitudes and retention of fourth grade mathematics students in North Cyprus. *Computers & Education*, 62, 62–71.
25. Piper, D., & Austin, D. (2004). The influence of self efficacy on teachers, practice of using computers in the classroom. In *Proceedings of Society for Information Technology and Teacher Education International Conference 2004* (pp.1365-1371). Norfolk, VA; AAC.
26. Richardson, K. C., & Yan, W. (2003). Urban school teacher, self-efficacy beliefs and practices, innovation practices, and related factors in integrating technology. In *Proceedings of Society for Information Technology and Teacher Education International Conference 2003* (pp.1073-1076).
27. Snyder, T. D., & Dillow, S. A. (2010). *Digest of education statistics 2009 (NCES 2010-013)*. Washington, DC: National Center for Education Statistics, Institute of Education Sciences, U.S. Department of Education.
28. Triantafyllakos, G., Palaigeorgiou, G., & Tsoukalas, I. A. (2008). We!design: A student-centred participatory methodology for the design of educational applications. *British Journal of Educational Technology*, 39(1), 125–139.
29. Young-Jin, L. (2011). Empowering teachers to create educational software: A onstructivist approach Utilizing Etoys, pair programming and cognitive pprenticeship. *Computers & Education*, 56, 527–538.
30. Zang, L., Watson, E. M., & Banfield, L. (2007). The efficacy of computer-assisted instruction versus face-to-face instruction in academic libraries: a systematic review. *The Journal of Academic Librarianship*, 33(4), 478–484. Retrieved from <http://www.frizbi.com>

